

Список використаних джерел:

1. Денисова А.С. Уголовно-правовое значение орудий и средств совершения преступлений: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2005. 202 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. (в ред. від 04.10.2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Criminal Procedure Code of the Republic of Bulgaria 2005. [Electronic resource]. – Regime of access : http://www.vks.bg/english/vksen_p04_03.htm.
4. Criminal Procedure Code of the Republic of Bulgaria 2005. [Electronic resource]. – Regime of access : http://www.vks.bg/english/vksen_p04_03.htm.
5. Criminal Procedure Code of Romania: Law of 1 July 2010 № 135. [Electronic resource]. – Regime of access : http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/Romania_CPC_am2014_EN.pdf.
6. Уголовно-процессуальный кодекс РФ, 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.zakonrf.info/upk/81/>.

Ищенко Тетяна Володимирівна,

ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНЦЯ

З часу набуття чинності Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06 грудня 2017 року» [1], яким криміналізовано домашнє насильство, в державі обліковано 848 кримінальних правопорушень за статтею 126-1 Кримінального кодексу України «Домашнє насильство». У 565 кримінальних провадженнях особам повідомлено про підозру. Направлено до суду обвинувальних актів за 544 кримінальними провадженнями [2]. Зазначене зумовлює актуальність криміналістичного вивчення особи злочинця, який вчиняє домашнє насильство.

Вивченню проблем особи злочинця приділяється значна увага в криміналістичній літературі. Зазначене питання є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців (Р. Л. Ахмедшина, М. Т. Ведернікова, Ю. Л. Дяблової, Н. І. Малихіної, М. В. Салтевського, В. В. Тищенко, В. Ю. Шепітька та ін.).

Більшість дослідників, характеризуючи особу злочинця, виділяють три групи властивостей: біологічні, соціальні та психологічні.

Зокрема, науковець М. Т. Ведерніков виділяє біологічні та фізіологічні ознаки злочинця, а також соціальні, соціально-демографічні та соціально-психологічні властивості. При цьому, на думку дослідника, для криміналістичної характеристики злочинів більш вагоме значення мають саме зазначені вище властивості особи, що допомагають індивідуалізувати та водночас розкрити її особливості. До таких властивостей вчений відносить відомості біографічного, анкетного характеру (стать, вік, національність, освіту, сімейний стан, рід занять тощо); відомості, що характеризують прояви особистості в основних видах діяльності у суспільстві, способу життя; соціально-психологічні властивості особи (темперамент, воля, емоції), які накладають відбиток та регулюють прояви особистості [3, с. 76–77].

Схожих поглядів дотримується науковець В. Ю. Шепітько, який вважає, що система ознак особи злочинця включає дані демографічного характеру, деякі моральні властивості і психологічні особливості [4, с. 278].

Спроби систематизувати криміналістично значущі властивості особи зроблено дослідником В. В. Тіщенком, який виокремлює таких три групи: 1) біологічні, що включають статеві, вікові, фізичні ознаки; 2) психічні, що охоплюють інтелект, емоційну і вольову сфери індивіда; 3) соціальні, що характеризують його суспільний статус, професійну належність, сімейний стан, місце проживання, рід занять, взаємини з іншими людьми тощо [5, с. 62].

На три (біологічний, психологічний та соціальний) рівні вивчення особи, яка скоїла злочин, вказує дослідниця Н. І. Малихіна. Використовуючи системний підхід, авторка розглядає систему якостей, до якої відносить: властивості особи (біологічні, психічні та соціальні); стани особи (біологічні, психічні та соціальні); ознаки властивостей та станів особи (біологічних, психічних і соціальних властивостей та станів) [6, с. 390]. На її думку, криміналістична модель особи, яка вчинила злочин, це штучно створена система біологічних, психічних, соціальних властивостей та станів такої особи, що дозволяє встановити злочинця під час розслідування злочину [6, с. 295].

На системному підході у криміналістичній характеристиці особистості злочинця наголошує увагу і науковець Р. Л. Ахмедшин. Він виокремлює дві базові підсистеми: фізичну та психічну характеристики [7, с. 110]. При цьому у психічних характеристиках зазначає три особистісні рівні злочинця: цінностей, відносин, домагань. Зміст особистісного рівня цінностей злочинця становить те, що представляє інтерес для людини у зовнішньому світі, особистісний рівень відносин полягає у тому, чим керується людина для реалізації свого інтересу, а особистісний рівень домагань – як реалізує людина свій інтерес [7, с. 113]. Таким чином, вчений виділяє три елементи, які співвідносяться з образом, мотивом та дією.

На відміну від зазначеного дослідника Ю. Л. Дяблова вважає, що всі властивості особи злочинця мають бути поділені на біологічні та соціальні. Авторка зауважує, що їх доцільно називати сферами особистості (біологічною та соціальною), якими є система взаємопов'язаних класів властивостей особистості, об'єднаних за ознакою їх походження. Крім цього дослідник пропонує окремо не виділяти психологічних властивостей, вважаючи, що вони обумовлені біологічними або соціальними властивостями, а тому не становлять самостійної сфери. До біологічної сфери особистості злочинця вона відносить біолого-психологічні властивості (тип нервової системи, темперамент, емоційність тощо), а до соціальної – соціально-психологічні властивості (світогляд, переконання, моральні орієнтації) [8, с. 105].

Отже, враховуючи наявні погляди вчених із зазначеного питання, а також результати вивчення матеріалів судової практики, зокрема 77 вироків судів першої інстанції у судових справах за ст. 126-1 КК України, внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень, вважаємо, що для криміналістичної характеристики цього злочину (домашнє насильство) суттєвого значення набувають такі властивості та стани особи злочинця як от: біологічні (стать, вік тощо), соціальні (місце проживання, освіта, сімейний стан, рід занять, загальний рівень культури, виховання тощо), психологічні (інтелект, темперамент, емоційний стан, вольова сфера, наявність або відсутність психічних відхилень тощо).

Вивчення особи злочинця, що вчинила домашнє насильство, має важливе значення для розслідування злочину. Отримані відомості про властивості та стани особи злочинця можуть бути використані при обранні відповідних тактичних прийомів проведення слідчих (розшукових) дій, а також при побудові та перевірці слідчих версій.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06 груд. 2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за жовтень 2019 року. *Генеральна прокуратура України*: [сайт]. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo.

3. Ведерников Н.Т. Личность преступника как элемент криминалистической характеристики преступления. *Криминалистическая характеристика преступлений*: сборник научных трудов. Москва, 1984. С. 74–77.

4. Криміналістика: підручник / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]. Харків, 2008. 464 с.

5. Тищенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія. Одеса: Фенікс, 2007. 260 с.

6. Малыхина Н.И. Криминалистическое учение о лице, совершившем преступление: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12. Саратов, 2017. 403 с.

7. Ахмедшин Р.Л. Криминалистическая характеристика личности преступника : монография. Томск: Изд-во Том. Ун-та, 2005. 210 с.

8. Дяблова Ю.Л. Понятие и структура личности в криминалистике. *Известия Тульского государственного университета*. 2016. Вып. 2. Ч. 2, С. 99–110.

Лапка Володимир-Андрій Петрович,
студент 301 СЕ групи 3-го курсу ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ

Воробей Олена Вячеславівна,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НОВА СЕРІЯ ГРИВЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ВІД ПІДРОБКИ

Як відомо, гроші є одним із атрибутів ідентифікації нації, символів державотворення і влади, головним об'єктом грошово-кредитної політики країни. Грошова одиниця сучасної України гривня була введена в обіг 2 вересня 1996 року. Перші національні банкноти друкувались за кордоном, а 22 березня 1994 року відбулося відкриття друкарської лінії в Києві по виготовленню паперових гривень НБУ. А з введенням в експлуатацію у 1997 році Малинської фабрики банкнотного паперу, Україна одержала повноцінну сучасну базу для виробництва власних паперових грошей [1, с. 18].

Паперові гроші завжди були об'єктом підвищеної уваги з боку злочинців, тому ця категорія документів забезпечується виробниками самими сучасними та технологічно складними засобами захисту від підробки. Сировина для виробництва постійно вдосконалюється, щоб покращити як функціональні, так і захисні властивості банкнот. Наприклад, з 2016 року в склад національної валюти, окрім бавовни, додається льон вітчизняного виробництва (до 20 %).

Для покращення захисту від підробки Національний банк України розпочав випуск та введення в обіг банкнот нової серії. Першою серед оновлених банкнот була випущена 09.03.2015 року 100-гривнева купюра, а 11.04.2016 року було введено банкноту номіналом 500 гривень. Далі цю серію продовжила оновлена банкнота номіналом 20 гривень (в обігу з 25.09.2017 року). А останньою на